

la tribuna

El canvi que ha de canviar (i II)

Prioritzar el desenvolupament per sobre del creixement és absolutament clau. Però cal que sigui sostenible

ÒSCAR RIBAS REIG

Excap de Govern

En les darreres eleccions generals els programes de totes les forces polítiques del país s'aixoplugaven en l'eslogan de la necessitat d'un canvi. El canvi de color polític en el Govern s'ha produït. Àdhuc serà insuficient per construir el futur si no hi ha, després d'aquest canvi, un canvi de manera de pensar.

El treball *Andorra en el context de la CEE* (Crèdit Andorrà, 1983), l'autor del qual és el Centre d'Estudis i Planificació (CEP) de Barcelona, inclou una sèrie de reflexions força interessants i de plena actualitat. Després de constatar que "la bona marxa de l'economia i l'elevada rendibilitat a curt termini han deixat en segon terme la preocupació pel tema de la vulnerabilitat de fons" (p. 125) -repeteix, l'any 1983-, assegura que a la nostra economia se li presenten diverses opcions de creixement, que essencialment són:

a) "la continuació del model d'acumulació basat en la demanda externa, en el comerç i l'hoteleria, deixant l'economia al seu funcionament espontani. Aquesta es podria trobar, a mitjà termini, amb algunes dificultats importants per al seu funcionament,

SI VOLEM ENCERTAR EL NOU MODEL HEM D'APRENDRE A ADMINISTRAR UN TERRITORI AVUI JA MOLT REDUÏT

com ara la variació sobtada d'alguns factors exògens, restriccions energètiques, mesures duaneres d'Espanya o França, la mateixa entrada d'Espanya a la CEE, etc." Això és el que realment s'ha produït, mentrestant agreujat pels darrers esdeveniments, l'any 1997 amb la crisi del tabac, i actualment la crisi dels paradisos fiscals, que empitjoren la ja precària situació.

b) "el plantejament d'una opció de creixement articulada, en termes globals, impulsada i/o dirigida pel sector públic i que, tot considerant la dependència externa i el caràcter terciari de l'economia, posés les bases d'un

desenvolupament autònom i nacional al màxim, basat en un turisme de residència, de despesa elevada i amb diversificació de les motivacions." He d'emfatitzar en la contextualització del turisme de residència i de despesa elevada, que no sembla pas la tendència d'avui, en què s'apostaria més pel turisme de massa i de passada que pel de qualitat.

c) "la inserció decidida de l'economia andorrana en la divisió del treball. Concretament l'atracció de la seu social d'empreses i corporacions mitjançant formes d'avantatges fiscals i/o financers, com ja han fet altres països." En això últim sembla que hi ha avui un cert consens, si bé encara estem molt lluny de trobar la fórmula adequada. L'actual Llei d'inversions estrangeres, tant en la redacció definitiva com en la primera proposta desestimada, al meu judici no compleix l'objectiu.

La base de les opcions segueix avui sent d'actualitat. Desestimada la proposta a) per continuista i en haver-se'n demostrat la caducitat, ens resten la b) i la c), que poden perfectament combinar-se.

Però no és suficient. Un model econòmic nou no és quelcom que es pugui configurar per de-

cret d'un dia per l'altre. És un llarg, penós i continuat procés de construcció en el qual s'han d'implicar, no només el poder públic, mitjançant les disposicions legals necessàries, sinó també la societat civil, tots els sectors econòmics, cadascun en les seves pròpies actuacions. I per no errar, de ben segur que tots hauran de modificar conceptualment alguns dels paràmetres que fins ara es consideraven *universals* i que han deixat de ser-ho. No és possible seguir aspirant a un creixement fins a l'infinit.

Creixement no és el mateix que desenvolupament. Els primer està limitat pels recursos i per l'espai; el segon pot no tenir límit apreciable, només poden tenir límit en funció de les limitacions dels mateixos sistemes que es desenvolupen, com el temps vital per a l'ésser viu. Prioritzar el desenvolupament per sobre del creixement és absolutament clau en el nostre país. Però cal que sigui sostenible. La sostenibilitat suposa, segons la definició de la Comissió Mundial del Medi Ambient, l'any 1987, "satisfer les necessitats de les generacions actuals sense comprometre la capacitat de generacions futures". Definició conceptualment enri-

quida amb la incorporació de les dimensions socials i econòmica en les conferències de Rio de Janeiro, l'any 1992, i de Johannes-

CAL PRIORITZAR EL QUE S'ANOMENA 'QUALITAT DE VIDA' PER DAMUNT DEL PRODUCTE INTERIOR BRUT

burg, el 2002. Per tant, no podem seguir entenent la sostenibilitat únicament com una paraula de moda que cal assumir perquè es correu políticament i electoralment rendible, sinó perquè aquest paradigma és la major oportunitat que ens ofereix la història per encarar el futur amb garanties d'un veritable progrés, ambiental, social i econòmic.

En el desenvolupament del model econòmic avui esgotat ja hem esmerçat una gran part del nostre capital no quantificable, i no recuperable, que són el territori, el medi ambient i el paisatge. Ja no es tracta de complir les promeses de l'evolució. Es tracta de revolucionar aquesta evolució mateixa. És el canvi el que ha de canviar. Avui el progrés ja no es

percep com una mena de millora permanent. La pregunta que se'ns planteja és, què es perd quan es guanya un progrés? Un progrés tècnic, un progrés material, un progrés urbanístic? Un problema que, en efecte, resulta d'una actualitat extrema.

Si volem encertar el nou model amb les màximes garanties possibles hem d'aprendre a administrar un territori avui ja molt reduït. Caldrà tenir ben present que el creixement no produeix únicament prosperitat i benestar; també pot produir cada vegada més dificultats i malestar, no solament en forma de contaminació i d'altres perjudicis, no només en forma d'imposicions tecnoburocràtiques que pesen sobre la vida de cadascú, sinó també en forma de l'empobriment psíquic, moral i mental de ciutadans lliurats a un egoisme individualista, a les seves crispacions sobre el quantificant i el quantificable, és a dir, dels diners. En definitiva, cal prioritzar el que s'anomena *qualitat de vida* per damunt del producte interior brut (PIB)

I una darrera reflexió. Aquesta conservadora.

El desenvolupament assolit pel model econòmic iniciat els anys 60, i avui esgotat, ha estat possible gràcies al marc de les nostres anomenades *singularitats* geopolítiques i institucionals: el Copríncipat, reforçat per la Constitució de 1993 que ens ha fet un estat internacionalment reconegut; la sobirania financera i fiscal, la seguretat ciutadana i la pròpia geografia. Sense la coincidència de tots aquests *valors*, de primera actualitat per bastir un nou model, de ben segur que avui seríem econòmicament una prolongació de les valls del Valira o de l'Arièja pel nord.

Amb tota certesa, quan el Copríncipat comença a ser discutit des de dins i la sobirania fiscal i financera des de fora, i amb l'evidència de la situació en què es troba el capital físic (que no econòmic) que ens queda, el meu propòsit és transmetre al lector una preocupació i a l'ensem un crit d'alerta, que, ben segur, cadascú sabrà valorar oportunament.